

การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองของ
สาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์*
COMPARATIVE STUDY OF THE CONSTITUTIONAL LAW AND POLITICAL
INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF INDONESIA
AND THE REPUBLIC OF THE PHILIPPINES

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ มกรางกูร), โกเมศ ขวัญเมือง, ประเสริฐ ลิ่มประเสริฐ
Phrakhrukosoldhammanusith (Prasit Makarangkun), Gomet Khuanmeuang, Prasert Limprasert
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง 2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองตามระบบประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีความคล้ายคลึงกัน ด้วยการที่ทั้งสองประเทศมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะจึงเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความแตกต่างด้านภาษา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและความคิดทางการเมืองนั้น วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศถือได้ว่ามีความน่าสนใจ เพราะต่างก็เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติ และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชมาเหมือนกัน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองตามระบบประธานาธิบดี ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นระบบแบ่งแยกอำนาจเช่นเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และหัวหน้าฝ่ายบริหาร คณะรัฐบาลอยู่ใต้อำนาจของประมุขแห่งรัฐ ฝ่ายบริหารเป็นอิสระต่อการควบคุมต่อรัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ทั้งนี้ ฝ่ายนิติบัญญัติของทั้งสองประเทศมีการใช้รูปแบบรัฐสภาที่แตกต่างกัน โดยรัฐสภาของอินโดนีเซียใช้รูปแบบสภาเดี่ยว ส่วนฟิลิปปินส์ใช้รูปแบบสภาคู่

คำสำคัญ: กฎหมาย; รัฐธรรมนูญ; สถาบันการเมือง

Abstract

The objectives of this article were: 1. To study the evolution of politics, governance, and the constitution and political institutions from past to present of the Republic of Indonesia. and the Republic of the Philippines, 2. to analyze the relationship between the legislative power and the executive power in the presidential regime of the Republic of Indonesia. and the Republic of the Philippines It is a study and research document. Analyze content descriptive data according to objectives.

The results showed that; 1. The evolution of politics, governance, as well as the constitution and political institutions from the past to the present of the Republic of Indonesia. and the Republic of the Philippines have similarities Because both countries have an archipelago topography, they are rich in linguistic, ethnic, cultural and political differences. The political evolution of the two countries is interesting. because they were all under foreign rule and fight for independence as well. 2. The relationship between legislative power and executive power in a presidential regime of the Republic of Indonesia and the Republic of the Philippines, a system of separation of powers. the same as the United States with a president as head of state and head of management. The government is under the jurisdiction of the head of state. The executive branch is independent of control to Parliament. The legislatures of both countries use different parliamentary forms. The Indonesian parliament uses a unicameral parliament. The Philippines uses a dual council model.

Keywords: Law; Constitution; Political Institution

บทนำ

“รัฐ” (State) หรือ ประเทศเป็นหน่วยการเมืองที่สำคัญที่สุด และเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเมืองสมัยใหม่ ในพจนานุกรมได้ให้ความหมายว่า “แว่นแคว้น บ้านเมือง ประเทศ” มาจากคำบาลี “รฏฐ” หรือ “ราชฏฐ” ในภาษาสันสกฤต คำว่า “รัฐ” ในภาษาไทย หรือคำในภาษาอังกฤษว่า “the state” เป็นคำที่มาจากศัพท์ในภาษาละตินว่า “status” คำว่า status แต่เดิมนั้นเป็นคำที่มีความหมายได้หลายความหมายในสมัยกลางคำว่า status ถูกใช้ในความหมายที่ไม่ใช่การเมืองแต่มีความหมายว่าเป็นสถานะของวัตถุ ต่อมาจึงค่อย ๆ มีความหมายทางการเมืองว่าเป็นตำแหน่งของลำดับชั้น และอำนาจรวมทั้งทรัพย์สินสมบัติและเครื่องหมายประจำตำแหน่ง เช่น สิทธิทางที่ดินของเจ้าผู้ครองนคร (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2555)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในยุคหินใหม่ถึงยุคบรอนซ์ พบว่าประชากรของประเทศอินโดนีเซียในยุคแรกมีถิ่นกำเนิดจากประเทศจีนตอนใต้ โดยสันนิษฐานว่าประชากรส่วนใหญ่ได้เดินทางมายังบริเวณพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของหมู่เกาะประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน รวมถึงประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อประมาณ 3,000 ถึง 5,000 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งในเวลาต่อมาประมาณ 100 ปีก่อนคริสตกาล ประชากรเหล่านี้ได้เริ่มมีการติดต่อกับพ่อค้าจากบริเวณจีนตอนใต้ (Brown, 2003) ใน พ.ศ. 544 (ค.ศ. 1) บริเวณประเทศอินโดนีเซียโดยเฉพาะในพื้นที่แนวเกาะบาหลี เกาะชวา และเกาะสุมาตรา ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาของชาวฮินดูมาจากบริเวณอินเดียตะวันออก ซึ่งต่อมาได้มีการก่อตั้งอาณาจักรศรีวิชัยขึ้นและได้มีการเผยแผ่ศาสนาพุทธโดยพระโสณะและพระอุตตระในบริเวณจนไปถึงบริเวณประเทศอินโดนีเซีย ตลอดจนคาบสมุทรมลายูและบริเวณตอนใต้ของประเทศไทย (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2547)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) หรือ ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) มีสมาชิก ทั้งสิ้น 10 ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย เนการาบรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ ให้มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือส่งท้าย ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกในประชาคมมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และสมาชิกในประชาคมมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีประชากรรวมกันราว 650 ล้านคน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม รวมทั้งมีความแตกต่างของระบบเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ซึ่งมีทั้งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมบูรณาญาสิทธิราช ระบบรัฐสภา ระบบสังคมนิยม สาธารณรัฐ และเผด็จการทหารเป็นต้น ภูมิภาคนี้จึงได้รับความสนใจจากประชาคมโลก และประเทศมหาอำนาจอย่างมาก (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2563)

อินโดนีเซีย เป็นประเทศสาธารณรัฐ มีการจัดรูปการปกครองในแบบรัฐเดี่ยว (unitary state) มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยระบุไว้ใน หมวด 1 มาตรา 1 รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1945 บัญญัติให้ “รัฐอินโดนีเซียเป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว มีระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐ โดยที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และถูกดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ รัฐอินโดนีเซียจะเป็นรัฐที่ตั้งอยู่บนหลักนิติธรรม” (ศาสตรินทร์ ต้นสุน, 2560) เนื่องด้วยเหตุที่ว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ประกอบขึ้นมาจากคนหลากหลายหมู่หลายเผ่า มีรากฐานทางภาษา วัฒนธรรม และศาสนาที่ต่างกันไป เมื่ออินโดนีเซียประกาศเอกราชในปี ค.ศ. 1945 ก็ได้มีการประกาศคำขวัญของประเทศขึ้นมาพร้อมกันด้วย โดยมีถ้อยคำว่า Bhinneka Tunggal Ika (มัก

แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Unity in Diversity หรือ “หนึ่งเดียว ในความหลากหลาย”) นอกจากนี้ กลุ่มผู้ก่อตั้งประเทศอินโดนีเซียยังได้ประกาศอุดมการณ์ของประเทศจำนวน 5 ข้อ เรียกรวมกันว่า หลักปัญจศีล (Pancasila) ซึ่งมีฐานะเป็นอุดมการณ์เชิงปรัชญาพื้นฐานของประเทศมาจนถึงปัจจุบัน (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556) หลักปัญจศีลมีเนื้อหา ดังนี้ 1. เชื่อในพระเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น 2. หลักมนุษยธรรมอันยุติธรรมและมีอารยะ 3. ความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศอินโดนีเซีย 4. ประชาธิปไตยอันเกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของผู้แทนปวงชน 5. ความยุติธรรมทางสังคมสำหรับชาวอินโดนีเซียทุกหมู่เหล่า โครงสร้างการเมืองการปกครองของอินโดนีเซียประกอบด้วย 7 องค์การ ได้แก่ สภาที่ปรึกษาประชาชน สภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนระดับภูมิภาค สภาประชาชนระดับท้องถิ่น ประธานาธิบดี ศาลยุติธรรม และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินสูงสุด (เอลซา ไชนูติน, 2557)

ฟิลิปปินส์ เป็นประเทศสาธารณรัฐ มีการจัดรูปแบบการปกครองในแบบรัฐเดี่ยว (unitary state) มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยระบุไว้ใน หมวด 2 มาตรา 1 รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1987 ว่า “ฟิลิปปินส์เป็นรัฐประชาธิปไตยและสาธารณรัฐ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและอำนาจของรัฐบาลทั้งหมดออกมาจากประชาชน” (ศาสตรินทร์ ต้นสุน, 2560) ฟิลิปปินส์ถือได้ว่าเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะตกอยู่ภายใต้การปกครองของสเปนและสหรัฐอเมริกา รวมเป็นเวลาเกือบ 400 ปี ด้วยเหตุนี้ ทำให้ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับเอาอิทธิพลทางความคิด สังคมและวัฒนธรรมจากทั้งสองประเทศ มามากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมืองการปกครองนั้นอาจกล่าวได้ว่า สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประเทศฟิลิปปินส์จนถึงในสมัยปัจจุบัน (ณัฐธิดา บุญธรรม, 2556) อย่างไรก็ตาม ประชากรของฟิลิปปินส์มีการแบ่งออกเป็นหลากหลายกลุ่มทางเชื้อชาติและภาษา โดยแต่ละกลุ่มจะมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเอง เนื่องมาจาก สภาพภูมิประเทศของฟิลิปปินส์ที่ประกอบไปด้วยเกาะแก่งจำนวนมาก ได้เป็นตัวแบ่งแยกให้ภาษาและวัฒนธรรมของบรรดาชนเผ่าที่ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยกันอย่างกระจัดกระจายตามเกาะต่างๆ มีความแตกต่างกันออกไป ไม่ได้รวมตัวเป็นกลุ่มก้อนชัดเจน ฟิลิปปินส์มีภาษาถิ่นมากกว่า 80 ภาษา ภาษาที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ ภาษาตากาล็อก (Tagalog) เซบูอาน (Cebuano) อิลอคาน (Ilocano) ฮิลิกไกนอน (Hiligaynon) บิโคลาน (Bicolano) วาไร-วาไร (Waray-Waray) ปัมปังกัน (Pampangan) และปังกาซีนัน (Pangasinan) เนื่องจากมีความหลากหลายทางภาษานี้เอง จึงทำให้ฟิลิปปินส์ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและภาษาในการสื่อสารนอกเหนือจากภาษาฟิลิปปินส์เอง (สิดา สอนศรี, 2551)

ฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชจากการทำสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง และได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1946 สถาปนาสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ที่ 3 (Third Philippine Republic) โดยมี มานูเอล โรซัส (Manuel Roxas) เป็น

ประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐที่ 3 ทำให้โครงสร้างทางการเมืองได้รับอิทธิพลมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น การนำรูปแบบรัฐสภาที่คล้ายคลึงกับสภาองเกรสมาใช้ การแถลงนโยบาย และการรายงานผลงานประจำปีต่อรัฐสภา (State of the Nation Address) แต่ก็ยังคงหลักการคานอำนาจ และการกระจายอำนาจ จึงทำให้มีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข และหัวหน้าฝ่ายบริหาร (นงนุช เนาวรัตน์, 2551) ผู้วิจัยเห็นว่าด้านการเมืองการปกครองของทั้ง 2 ประเทศนั้น แม้ว่าจะปกครองด้วยระบอบสาธารณรัฐแบบประชาธิปไตย มีประธานาธิบดีเป็นประมุขเช่นเดียวกัน มีระบบรัฐสภา แต่ก็มีบริบท สภาพแวดล้อม จุดเด่น จุดด้อย รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสถาบันการเมือง เปรียบเทียบระหว่างสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กับรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เพื่อให้สามารถนำประสบการณ์ และ บทเรียนของแต่ละประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน และพัฒนารัฐธรรมนูญของไทยให้มีเสถียรภาพได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองตามระบบประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Studying) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นผลงานทางวิชาการ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยเป็นการวิเคราะห์และบรรยายเชิงพรรณนา ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ อำนาจหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ และวัฒนธรรมการเมือง ที่มีผลต่อพัฒนาการทางการเมืองและกระบวนการสู่ประชาธิปไตย

ผลการวิจัย

1. วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

อินโดนีเซียประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกในปี ค.ศ. 1945 เพื่อหวังจะประกาศเอกราชจากเนเธอร์แลนด์ แต่ก็ต้องต่อสู้ในสงครามกบฏชาตินิยมอีกกว่า 4 ปี เนเธอร์แลนด์จึงยอมมอบเอกราชให้อย่างสมบูรณ์ ในวันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1949 โดยมีประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นผู้นำ และมีบทบาทสำคัญในการบทบาทสำคัญในการกบฏชาติ ซูการ์โนเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกไม่เหมาะสมกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย ดังนั้น ในต้น ค.ศ. 1957 ด้วยการสนับสนุนของกองทัพ เขาประกาศจัดตั้ง “ระบอบประชาธิปไตยแบบชี้นำ” (Guided Democracy) ที่เป็นอุดมการณ์ชาติ

เมื่อถึง ค.ศ. 1966 ซูฮาร์โตก็สามารถคุมอำนาจในประเทศได้อย่างเป็นผล โดยซูการ์โน ถูกปลดลงไปเป็นเพียงประธานาธิบดีโดยตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจแท้จริงใด ๆ ปีต่อมาซูฮาร์โตก็ขึ้นรักษาการในตำแหน่งประธานาธิบดี (Acting President) และขึ้นดำรงตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ใน ค.ศ. 1968 เมื่อถึงช่วงนี้ระบอบปกครองใหม่ในอินโดนีเซียที่เรียกว่า “ระเบียบใหม่” (New Order) ของซูฮาร์โตก็เข้ามาแทนที่ระบอบประชาธิปไตยแบบชี้นำของซูการ์โน

ปัจจุบัน ค.ศ. 2021 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย อยู่ภายใต้การนำของรัฐบาล นายโจโก วิโดโด ที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2014 โดยถือเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่ไม่ได้สืบอำนาจมาจากกองทัพ โดยระหว่างการดำรงตำแหน่งนั้นนายโจโก วิโดโด ได้วางนโยบายเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น พัฒนาทางการเมืองของฟิลิปปินส์ก่อนได้รับเอกราชจากสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ ค.ศ. 1901 สหรัฐอเมริกาได้ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยได้วางรากฐานการเมืองการปกครองแก่ชาวฟิลิปปินส์ มีการทำหลักสูตรประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และเตรียมให้ฟิลิปปินส์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี ค.ศ. 1934 รวมทั้งร่างรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1935 ให้เป็นแม่แบบในการปกครองประเทศ ประธานาธิบดีรูสเวลต์ ได้ลงนามในกฎหมาย Tydings-McDuffie Act ที่กำหนดให้ฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชภายใน 10 ปี ฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในเอเชียที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ประกาศสิทธิมนุษยชน จนถึงก่อนประกาศกฎอัยการศึก ในปี ค.ศ. 1972

ดังนั้น วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีความคล้ายคลึงกัน ด้วยการที่ทั้งสองประเทศมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะจึงเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความแตกต่างด้านภาษา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและความคิดทางการเมืองนั้น วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศถือได้ว่ามีความน่าสนใจ เพราะต่างก็เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติ และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชมาเหมือนกัน

2.ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองตามระบบประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองตามระบบประธานาธิบดี (Presidential system) ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นระบบแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) เช่นเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และหัวหน้าฝ่ายบริหาร คณะรัฐบาลอยู่ใต้อำนาจของประมุขแห่งรัฐ ฝ่ายบริหารเป็นอิสระต่อการควบคุมต่อรัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ทั้งนี้ ฝ่ายนิติบัญญัติของทั้งสองประเทศมีการใช้รูปแบบรัฐสภาที่แตกต่างกัน โดยรัฐสภาของอินโดนีเซียใช้รูปแบบสภาเดี่ยว (Unicameral System) ส่วนฟิลิปปินส์ใช้รูปแบบสภาคู่ (Bicameral System)

อินโดนีเซียมีองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เรียกว่า “สภาที่ปรึกษาประชาชน” หรือรัฐสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนระดับภูมิภาค โดยปกติทั้งสองสภาจะแยกกันปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในอดีตสภาที่ปรึกษาประชาชนมีบทบาทมาก มีฐานะเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจสูงสุดของรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 2004 มีการปฏิรูปการเมืองและแก้ไขรัฐธรรมนูญทำให้สภาที่ปรึกษาประชาชนถูกลดบทบาทลง โดยอำนาจในการออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเป็นอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร จึงกล่าวได้ว่าอินโดนีเซียมีสภาเป็นระบบสภาเดี่ยว รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยการตั้งกระทู้ถามสด สืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ แสดงความคิดเห็น รวมทั้งให้คำแนะนำและมุมมองต่าง ๆ แก่ฝ่ายบริหาร และมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณซึ่งเสนอโดยประธานาธิบดี ฟิลิปปินส์มีองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เรียกว่า “สภาคองเกรส” ในรูปแบบสองสภา (Bicameral) ประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ในเวลาต่อมาได้มีกระแสข้อเรียกร้องให้ประเทศฟิลิปปินส์ใช้ “ระบบรัฐสภา” (Parliamentary system) เพื่อที่จะอุดช่องว่างหรือข้อจำกัดของระบบประธานาธิบดีเช่นกันแต่ก็ไม่เป็นผล ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอำนาจของวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎรของประเทศฟิลิปปินส์ค่อนข้างไม่แตกต่างกันมากนัก สภาคองเกรสมีอำนาจหน้าที่ที่สัมพันธ์กับฝ่ายบริหารในการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร เพื่อเกิดการถ่วงดุลอำนาจรวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของกระทรวง และองค์กรภาคีอื่น ๆ เพื่อขจัดปัญหาความไม่โปร่งใส สนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างคุ้มค่า และสร้างความเชื่อมั่นว่าฝ่ายบริหารได้ปฏิบัติตามหลักกฎหมายอย่างเหมาะสม และมีมีอำนาจให้ความเห็นชอบการจัดสรรงบประมาณของฝ่ายบริหารด้วย การตรวจสอบดังกล่าวทำให้สภาคองเกรสมองเห็นข้อบกพร่อง จุดอ่อนบางประการของฝ่ายบริหาร และนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ตรากฎหมายใหม่หรือปรับปรุงกฎหมายเดิมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

รัฐสภาของทั้งสองประเทศไม่มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ดังนั้นประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรีไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา พวกเขาจึงไม่จำเป็นต้องไปร่วมประชุมรัฐสภาเพื่อตอบกระทู้ถามจากรัฐสภาแต่ประการใด แต่รัฐสภามีอำนาจในการพิจารณาถอดถอน

ประธานาธิบดี และผู้นำระดับสูงได้ด้วยกลไก อิมพีชเมนต์ (Impeachment) ระบบการถอดถอนนี้คล้ายกับของสหรัฐอเมริกา

อภิปรายผลการวิจัย

1.วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ปัจจุบัน ค.ศ. 2021 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย อยู่ภายใต้การนำของรัฐบาล นายโจโก วีโดโด ที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชน ตั้งแต่ปี ค.ศ.2014 โดยถือเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่ไม่ได้สืบอำนาจมาจากกองทัพ โดยระหว่างการดำรงตำแหน่งนั้นนายโจโก วีโดโด ได้วางนโยบายเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น พัฒนาการทางการเมืองของฟิลิปปินส์ก่อนได้รับเอกราชจากสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ ค.ศ. 1901 สหรัฐอเมริกาได้ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยได้วางรากฐานการเมืองการปกครองแก่ชาวฟิลิปปินส์ มีการทำหลักสูตรประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมหาวิทยาลัย ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และเตรียมให้ฟิลิปปินส์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี ค.ศ. 1934 รวมทั้งร่างรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1935 ให้เป็นแม่แบบในการปกครองประเทศ ประธานาธิบดีรูสเวลต์ ได้ลงนามในกฎหมาย Tydings-McDuffie Act ที่กำหนดให้ฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชภายใน 10 ปี ฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในเอเชียที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ประกาศสิทธิมนุษยชน จนถึงก่อนประกาศกฎอัยการศึก ในปี ค.ศ.1972

ดังนั้นวิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีความคล้ายคลึงกัน ด้วยการที่ทั้งสองประเทศมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะจึงเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความแตกต่างด้านภาษา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและความคิดทางการเมืองนั้น วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศถือได้ว่ามีความน่าสนใจ เพราะต่างก็เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติ และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชมาเหมือนกัน

2.ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองตามระบบประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

รัฐสภาของทั้งสองประเทศไม่มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ดังนั้นประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรีไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา พวกเขาจึงไม่จำเป็นต้องไปร่วมประชุมรัฐสภาเพื่อตอบกระทู้ถามจากรัฐสภาแต่ประการใด แต่รัฐสภามีอำนาจในการพิจารณาถอดถอนประธานาธิบดี และผู้นำระดับสูงได้ด้วยกลไก อิมพีชเมนต์ (Impeachment) ระบบการถอดถอนนี้คล้ายกับของสหรัฐอเมริกา

การปกครองในระบอบประธานาธิบดีของทั้งสองประเทศซึ่งประธานาธิบดีมีการดำรงตำแหน่งที่แน่นอน 5 ปีบ้าง 6 ปีบ้าง ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญทำให้การบริหารรัฐกิจดำเนินไปตามกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่ใช้ระบบรัฐสภาซึ่งนายกรัฐมนตรีสามารถถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจได้จึงทำให้รัฐบาลมีวาระที่ไม่แน่นอน รัฐสภาของทั้งสองประเทศไม่มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ดังนั้นประธานาธิบดี และคณะรัฐมนตรีไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา พวกเขาจึงไม่จำเป็นต้องไปร่วมประชุมรัฐสภา เพื่อตอบกระทู้ถามจากรัฐสภาแต่ประการใด แต่รัฐสภามีอำนาจในการพิจารณาถอดถอน ประธานาธิบดี และผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองระดับสูงได้ด้วยกลไก อิมพีชเมนต์ (Impeachment) ระบบการถอดถอนนี้คล้ายกับของสหรัฐอเมริกา

การควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองระดับสูงของอินโดนีเซีย สามารถถอดถอนได้เพียง 1) ประธานาธิบดี และ 2) รองประธานาธิบดีเท่านั้น โดยข้อเสนอของสภาผู้แทนราษฎร (DPR) ต่อสภาที่ปรึกษาประชาชน (MPR) ลำดับแรกเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เพื่อตรวจสอบวินัย และสรุปความเห็นให้สภาผู้แทนราษฎรทราบเกี่ยวกับความผิดของประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี กรณีการละเมิดกฎหมายซึ่งเป็นปฏิบัติกับรัฐอันเป็นการบ่อนทำลายประเทศ การทุจริตคอร์รัปชัน การรับสินบนความผิดทางอาญาเว้นอื่น ๆ หรือกระทำความผิดเป็นการเสื่อมเสีย และความเห็นที่ว่าประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ได้ในฐานะประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี โดยมติของสภาที่ปรึกษาประชาชนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ขององค์ประชุม ทั้งนี้ การลงมติให้กระทำภายหลังจากที่ให้อโอกาสประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดีชี้แจงเหตุผลในที่ประชุมใหญ่สภาที่ปรึกษาประชาชนแล้ว ซึ่งก่อนหน้านี้ **ประธานาธิบดีอับดุลเราะห์มาน วาฮิด** (ค.ศ. 2001) ได้ถูกถอดถอนด้วยกลไกดังกล่าวเนื่องจากถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีการบริหารประเทศที่วุ่นวายและไม่มั่นคง และข้อพิพาทในคดีอื้อฉาวเกี่ยวกับการรับเงินจากสุลต่านบรูไน รวมถึงการยกยอกเงินจากองค์การสำรองอาหารแห่งชาติ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์” ได้องค์ความรู้ดังต่อไปนี้

ประเทศทั้งสองต่างก็เคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศอื่น และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชเหมือนกัน จึงมีวิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง คล้ายคลึงกัน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะเช่นเดียวกัน โดยมีความแตกต่างด้านภาษา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและความคิด และได้รับอิทธิพลจากประเทศเจ้าอาณานิคมในการจัดตั้งรัฐธรรมนูญ และบัญญัติไว้ในรูปแบบลายลักษณ์อักษร โดยที่อินโดนีเซียได้รับอิทธิพลจาก

เนเธอร์แลนด์ จึงใช้ระบบ ซิวิล ลอร์ ส่วนฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกา คือระบบคอมมอน ลอร์ ในส่วนของสถาบันทางการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศนั้น มีระบบการปกครองที่เหมือนกันคือเป็นรัฐเดี่ยว รูปแบบการปกครองในระบบประธานาธิบดี ประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ มีการคานอำนาจกัน ระหว่างอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ สิ่งที่แตกต่างกันของระบบการเมืองของทั้งสองประเทศที่น่าสนใจก็คือ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดีของอินโดนีเซียต้องลงสมัครเป็นคู่ในนามพรรคเดียวกัน ส่วนฟิลิปปินส์ไม่จำเป็นต้องมาจากพรรคเดียวกันก็ได้ และฝ่ายนิติบัญญัติของทั้งสองประเทศมีการใช้รูปแบบรัฐสภาที่แตกต่างกัน โดยรัฐสภาของอินโดนีเซียใช้รูปแบบสภาเดียว ส่วนฟิลิปปินส์ใช้รูปแบบสภาคู่ ในส่วนขององค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนั้น องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซียคือ ศาลรัฐธรรมนูญ แต่ในส่วนของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์นั้นองค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวคือ ศาลฎีกา เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วนเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอินโดนีเซียกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษารวบรวม และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในส่วนของสถาบันตุลาการ และสถาบันการคลังซึ่งเป็นสถาบันภายในของรัฐที่สำคัญของทั้งสองประเทศ

ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรที่ประเทศไทยจะมีการกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยการถอดถอนไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข หรือฉบับต่อ ๆ ไปด้วย เนื่องจากระบบการตรวจสอบโดยระบบการถอดถอน ถือเป็นการปกครองโดยตรงจากประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการประชาธิปไตย 3 อย่าง คือ 1. ประชาชนมีสิทธิในการริเริ่มออกกฎหมาย 2. ประชาชนมีสิทธิออกเสียงลงประชามติได้ 3. ประชาชนเข้าชื่อถอดถอนได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยตรงของกรีกโบราณ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2563). *ASEAN Mini BOOK*. กรุงเทพฯ: Page Maker Co.,Ltd.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2555). *เอกสารประกอบการสอนความรู้พื้นฐานทางรัฐศาสตร์*. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐธิดา บุญธรรม. (2556). *ระบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- ทวีศักดิ์ เผือกสม. (2547). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- นงนุช เนาวรัตน์. (2551). ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ Office of the Ombudsman, Republic of the Philippines. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 1(3), 62-85.
- เพ็ชรี สุมิตร. (2557). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ. (2556). *ระบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ศาสตรินทร์ ต้นสุน. (2560). รัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองที่เข้มแข็ง: ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 4(2), 28-46.
- สีดา สอนศรี. (2551). *ฟิลิปปินส์: จากอดีตสู่ปัจจุบัน (ค.ศ. 1986-2006)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Brown, C. (2003). *A Short History of Indonesia*. New South Wales: Allen &Unwin.

